

Autorská práva a jejich aplikace na psaný dokument¹

Každý, kdo chce publikovat veřejně své materiály musí dodržovat autorský zákon č. 121/2000 Sb.

Autorský materiál

- neobsahuje převzaté části cizího textu, které nejsou citovány,
- není kompilátem jiného autorského textu,
- uvádí literaturu, ze které čerpal,
- použil obrazovou, audio a video dokumentaci tak, že neporušuje autorský zákon.

Aby toto bylo splněno, musí každý autor dodržovat pravidla pro text i obrazovou dokumentaci

Text

Každá část textu, kterou jste sami nevytvořili (např. úryvek z knih, článků aj.), podléhá autorskému zákonu (autorský zákon č. 121/2000 Sb., § 31 odstavec a), který uvádí možnost nakládat se zveřejněnými autorskými díly v odůvodnitelné možné míře ve svém vlastním díle.

§ 31

Citace

(1) Do práva autorského nezasahuje ten, kdo

- a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle,
- b) užije výňatky z díla nebo drobná celá díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby a takové užití bude v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem,
- c) užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu; vždy je však nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.

(2) Do práva autorského nezasahuje ani ten, kdo výňatky z díla nebo drobná celá díla citovaná podle odstavce 1 písm. a) nebo b) dále užije; ustanovení odstavce 1 části věty za středníkem platí obdobně.

Chcete-li použít úryvek textu z tištěného nebo elektronického zdroje, je nutné u každého díla řádně uvést všechny použité zdroje – citaci. Forma každé citace musí odpovídat stanoveným normám – přesný popis, jak správně citovat texty z tištěných a elektronických zdrojů, najdete v kapitole Bibliografické citace.

Foto, audio a video soubory

Ostatní části (fotky, obrázky, ilustrace, audio a video části) lze v materiálech použít, pakliže jsou zaručena autorská práva (autor souhlasí s publikováním).

Existují dvě možnosti zajištění autorských práv u materiálu, který není vaším dílem:

1. Autor díla vám poskytne písemný souhlas se zveřejněním. V tomto případě je nutné tuto skutečnost uvést u příslušného materiálu (např. Autor Petr Novák souhlasí se zveřejněním v ...). Do této skupiny patří i případ, že autorem obrazové dokumentace jste vy. Pak uvedete, že autorem fotografií je autor textu.

Poznámka:²

Autorské dílo coby nematný statek je třeba odlišovat od hmotného předmětu, v němž je vyjádřeno a který je jako věc hmotná předmětem práva vlastnického či jiných věcných práv (srov. § 119 o.z.). Podle § 9 odst. 3 ten, kdo nabude vlastnické právo k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nenabývá oprávnění k výkonu práva dílo užít, není-li dohodnuto či nevyplývá-li ze zákona jinak. Vlastník hmotného nosiče díla má pouze vlastnické právo k tomuto nosiči a nabývá práva k užití díla v rozsahu stanoveném smlouvou. Zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, autorské právo k dílu nezaniká (srov. § 9 odst. 2).

¹ Metodický portál: RVP [online]. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://autori.rvp.cz/obecne-informace/citace>

² HOLCOVÁ, Irena, Veronika KŘEŠŤANOVÁ a Martin VOBORNÍK. OCHRANA AUTORSKÝCH PRÁV: Informační materiál pro učitele k výuce na základních a středních školách. s. 9.

Příklady: Koupí knihy (tedy rozmnoženiny např. slovesného díla s fotografiemi), nezískává vlastník knihy ve smyslu hmotné věci práva k užití např. předčítáním z knihy pro veřejnost, či naskenováním fotografií z knihy a jejich umístěním na www stránku, stejně tak pokud si koupí hudební CD, nemůže písničky z něj přehrávat např. na diskotékách.

2. Použijete takový materiál, který je nabízen na internetu pod licencí, která umožňuje jeho další komerční použití nebo jeho další nekomerční použití (např. licence Creative Commons). V tomto případě uvedete u materiálu přesnou URL adresu, kde lze daný materiál nalézt, a licenci, pod kterou je publikován.

V kapitole Otevřené galerie naleznete odkazy na galerie, které jsou obvykle označovány jako Open Source či otevřené. Z těchto galerií je možno čerpat některé uveřejněné materiály ke komerčním účelům.

Citace obrazového materiálu

Pakliže citujete obrázek z volného internetového zdroje, musíte uvést citaci. Ta by měla, v ideálním případě, odpovídat citaci Webové stránky.

Maximální možná citace:

GERARD, David. Commons.wikimedia.org : McIntosh with sticker by Lars Zapf 2006-03-30 cropped.jpg [online].2006-03-30 [cit. 2009-12-03]. Dostupný pod licencí Creative Commons – Uveďte autora 2.0 Generic na WWW:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:McIntosh_with_sticker_by_Lars_Zapf_2006-03-30_cropped.jpg>.

V minimální podobě lze obrázek citovat tak, že uvedete licenci, pod kterou je obrázek dostupný a URL adresu zdroje.

U obrázků ze zdroje http://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page použijte odkaz na stránku, která obsahuje veškeré informace o zvoleném obrázku

Např: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sternberg_-_city_center.jpg nikoli pouze http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/be/Sternberg_-_city_center.jpg

Minimální možná citace u obrazového materiálu:

Dostupný pod licencí GNU Free Documentation License na www:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sternberg_-_city_center.jpg

I u této minimální možné citace je vhodné uvést (pokud je znám) autora i název díla. Pak minimální citace vypadá takto: **autor; název díla; zdroj.**

Bibliografické citace

Jedná se o případy, že použijeme úryvky textu jiného autora. Jsou v podstatě dvě možnosti jak uvést v dokumentu citaci. Primárně citujte pomocí číselných odkazů v textu³ (máte zde ukázkou) a zdroj uveďte na dané straně pod čarou. Nejde-li to jinak, uveďte zdroje na konci svého příspěvku. U **obrázků, tabulek, grafů** aj. použijte přímou citaci pod objektem. **Forma citace musí být v celém dokumentu jednotná.**

Užitečné odkazy

---

³ *Metodický portál: RVP* [online]. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://autori.rvp.cz/obecne-informace/citace>

- Zákon č. 121/2000 Sb.:
[http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=121%2F2000&number2=&name=&text=.](http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=121%2F2000&number2=&name=&text=)
- Rozpracované české státní normy ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690- 2:
<http://www.boldis.cz/citace/citace.html>.
- Jak správně citovat uvádějí i tyto odkazy:
<http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>,
<http://knihovna.vsb.cz/kurzy/citace/index.html>,
http://knihovny.cvut.cz/vychova/vychova2/bibl_citace/bibl_citace.html.
- Generátor citací pro úplné a správné citování naleznete na: <http://www.citace.com/moduly.php>.

Jak by měla vypadat správná citace¹

A. Tištěná média

INDRIDASON, Arnaldur. *Oběť: Islandský detektivní román*. Brno: MOBA s.r.o., 2012. ISBN 978-80-243-4616-8.

Na konec citace uvádíme stranu ze které citujeme (např. s. 14) případně kapitulu

Monografické publikace

VALENTA, Josef. Učíme (se) komunikovat: Metodika komunikace v rámci osobnostní a sociální výchovy. 1. vyd. Kladno : Občanské sdružení AISIS, 2005. ISBN 8023945149. Kapitola 2.2, s. 21.

Sborníky

DE MAN, Paul. Rétorika temporality. In Umění, krása, šeredno: texty z estetiky 20. století. ZUSKA, Vlastimil. Praha : Karolinum, 2003. Ironie. s. 117–154. ISBN 8024605406. s. 147.

Časopisy

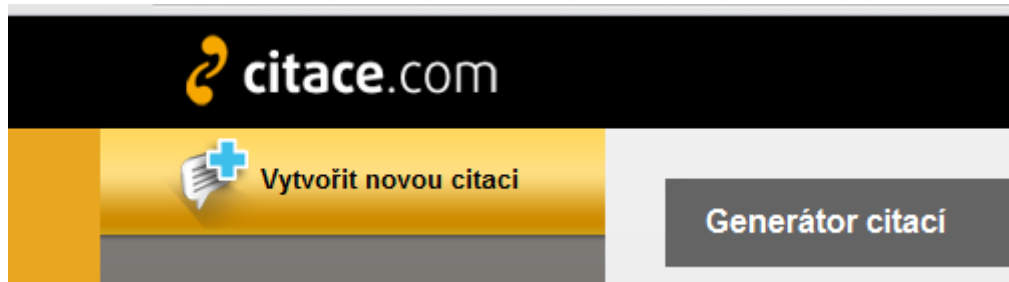
MORKES, František. Kořeny moderní školy a pedagogiky. Učitel'ské noviny. 2006, č. 6, s. 16–17.

(Příklady použity z *Metodický portál: RVP* [online]. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://autori.rvp.cz/obecne-informace/citace>)

¹ *Metodický portál: RVP* [online]. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://autori.rvp.cz/obecne-informace/citace>

Možná Vám připadají výše uvedená pravidla složitá a nezapamatovatelná. V tom případě je nejjednodušší použít generátor citací na www.citace.com. Zde zadáte požadované údaje o autorském díle a generátor Vám vytvoří citaci přesně podle norem. Pak jen stačí zkopírovat vygenerovanou citaci do svého materiálu.

Ukázka: Citujeme z knihy autora Josefa Kolomazníka, název knihy je Už všechno vím, vydání 1. v roce 2011.

Zadáme požadované údaje a vygenerujeme citaci

Citaci zkopírujeme a vložíme do textu:

KOLOMAZNÍK, Josef. *Už všechno vím*. 1. vyd. Brno: Všehrd, 2011. s. 234

Další ukázka – u knihy, která existuje Vám dokonce nabídnou její obálku.

Indridason Arnaldur

Oběť

Kniha

INDRIDASON, Arnaldur. *Oběť: Islandský detektivní román*. Brno: MOBA s.r.o., 2012. ISBN 978-80-243-4616-8.

Zkopírovat do schránky

Sami vidíte, že vše odpovídá výše uvedenému vzoru, který je uveden na

Metodický portál: RVP [online]. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://autori.rvp.cz/obecne-informace/citace>

(Poznámka – výše vidíte citaci webové stránky – všimněte si, že je vždy uveden datum citace!!!)

Otevřené galerie

Otevřené galerie jsou místa, kde jsou nabízena díla šířená pod nejrůznějšími druhy licencí:

1. **Creative Commons** – jde o sadu licencí, které umožňují volné šíření, zpravidla pro nekomerční účely.
2. **Public domain** – licence umožňující obecně akceptované veřejné šíření, bohužel není nijak podrobněji specifikována.
3. **Licencí stanovenou autorem** nebo přímo konkrétní obrazovou galerií. V případě nejasností je nutné kontaktovat autora nebo galerii.

PDphoto – <http://pdphoto.org>

Wikimedia Commons – <http://commons.wikimedia.org/wiki>

Gimp Savvy – <http://gimp-savvy.com/PHOTO-ARCHIVE>

Visual Dictionary Online – <http://visual.merriam-webster.com>

Living Archives Collections – <http://livingarchives.ca/node/318>

Clker – <http://www.clker.com>

PDClipart – <http://www.pdclipart.org>

Poznámka na závěr

Autorské dílo často vzniká též ke splnění povinností vyplývajících z pracovního poměru (zaměstnanecké dílo). V takovém případě je autorem též fyzická osoba – zaměstnanec, ale zaměstnavatel bude mít k takovému dílu, nedohodne-li se se zaměstnancem jinak, velmi silný právní vztah – majetková autorská práva vykonává po celou dobu trvání majetkových práv zaměstnavatel (svým jménem a na svůj účet) a je tak oprávněn bez dalšího jak dílo sám jakýmkoli způsobem užít, tak i udělit jinému oprávnění k výkonu práva dílo užít (licenci). Výnosy z užití, jakož i z poskytování licencí náleží zaměstnavateli. Částečně jsou ve prospěch zaměstnavatele prolomena též výlučná osobnostní autorská práva (viz. § 58 odst. 3).

S použitím textu na portálu www.rvp.cz *Metodický portál: RVP* [online]. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://autori.rvp.cz/obecne-informace/citace>

Obrázky J. Zavadil